

Hva er autisme?

En brosjyre fra SPISS

HVA ER AUTISME?

Autisme, eller autismspekterforstyrrelser (ASF), er betegnelsen på en av diagnosene under det vi kaller utviklingsforstyrrelser. Tidligere var ASF delt opp i mange underkategorier, som barneautisme, Asperger syndrom, atypisk autisme, autistiske trekk m.m. Men etter at diagnosemanualene ble modernisert, kalles alt dette for autismspekterforstyrrelser.

Vi i SPISS, og mange med oss, liker ikke begrepet "forstyrrelser", siden ASF ikke er en sykdom, feil eller forstyrrelse, men kun en annen måte å være i verden på, enn flertallet av mennesker er. Vi kaller det derfor i stedet "Autismetilstander" eller bare Autisme.

Mange av de som har en autismediagnose liker å kalle seg "autister" i stedet for mennesker *med autisme*. Det er fordi de mener at autisme ikke er noe man HAR, som et tilbehør, tillegg, en feil eller sykdom, men noe man ER, en personlighet eller væremåte, på linje med andre væremåter. Noe som preger hele personen, ikke bare deler.

De kaller autisme en neurodivergens, altså en annen neurologisk fungering, enn det flertallet har.

GJENNOMGRIPENDE

Man sier ofte at autisme er en gjennomgripende tilstand, men hva menes med det?

Når du blander deg et glass med saft og vann starter du med to ulike væsker; konsentrert saft og vann. Før du blander dem sammen er det enkelt å identifisere hva som er saft og hva som er vann. Men i det øyeblikket du blander dem sammen, kan du ikke lenger si hva som er saft eller hva som er vann, kan du vel? Du VET at begge ingrediensene er der, men de er så godt blandet i hverandre at de nå har blitt en enhet.

På samme måte kan man si at en autistisk person består av to ingredienser- personligheten og autismen. Men de er så godt blandet sammen at man ikke lenger kan identifisere hva som er hva, de har blitt en enhet! Og det er dette fenomenet som beskrives som gjennomgripende. Autismen er i alt personen er og gjør!

LIVSLANG

Autisme blir som regel beskrevet som en livslang tilstand. Med det menes det at man vanligvis er født med autisme og man er autistisk hele livet. Det finnes i dag ingen måte å fjerne autismen på, men mange måter å sørge for at autister får et like godt og meningsfylt liv som alle andre.

Selv om de aller fleste er født med autisme, er det sjelden man ser tegn på dette med en gang. Symptomene viser seg når forventningene overgår forutsetningene. Og det kan være på ulike tidspunkt i livet for den enkelte. Hos noen barn kan man se tydelige autistiske trekk allerede før de har fylt 3 år.

Hos andre viser ikke trekkene seg før de er skolebarn, ungdommer eller til og med voksne. De variablene som gjør at dette er så ulikt er blant annet personens kognitive evner (intelligens), hva slags påvirkning personen får utenfra (oppdragelse, familieliv, barnehage, skole...), hvilke av de autistiske trekkene som er mest framtrедende hos den enkelte og hvilke utfordringer vedkommende møter.

HVA INNEBÆRER AUTISMEDIAGNOSEN?

Slik defineres autisme i Verdens Helseorganisasjons diagnosemanual, ICD 11 (2021):

6A02 Autismespekterforstyrrelse

- Vedvarende underskudd i evnen til å initiere og opprettholde gjensidig sosial interaksjon og sosial kommunikasjon
- En rekke begrensede, repeterende og ufleksible atferdsmønstre, interesser eller aktiviteter som er klart atypiske eller overdrevne for individets alder og sosiokulturelle kontekst
- Underskudd er tilstrekkelig alvorlig til å forårsake svekkelse i personlige, familiemessige, sosiale, pedagogiske, yrkesmessige eller andre viktige funksjonsområder og er vanligvis et gjennomgripende trekk ved individets funksjon som kan observeres i alle sammenhenger, selv om de kan variere i henhold til sosial, pedagogisk eller annen kontekst. Personer langs spekteret viser et komplett spekter av intellektuell funksjon og språkevner.

Autisme kjennetegnes altså først og fremst av to ting:

1. Vansker med sosial fungering generelt, både når det gjelder forståelse, ferdigheter og sosial kommunikasjon
2. Rigiditet i måten man tenker, snakker og handler på.

I tillegg til dette er det ganske vanlig at autister har en annerledes måte å oppfatte og forholde seg til sanseintrykk på.

Hva er autisme?

Autistiske mennesker kan ha alt fra et velfungerende og rikt talespråk til å ikke kunne snakke i det hele tatt og de kan være alt fra supersmarte til dypt utviklingshemmede.

Disse store variasjonene i utfordringer fører selvfølgelig til at folk med autisme kan framstå på veldig mange ulike måter, selv om de har den samme diagnosen. Og det er derfor vi ofte sier:

Har du møtt en autist - så har du bare møtt en!

Med det mener vi at selv om du kjenner denne ene personen godt, er det sannsynlig at den neste personen du møter er helt annerledes og at ingen av dine erfaringer vil kunne brukes!

VANLIGE AUTISTISKE TREKK

Noen eksempler på hvordan autisme kan vise seg i dagliglivet:

Merk: Det er ulikt hvilke trekk man har og hvor utfordrende disse trekkene er for den enkelte

Sosiale vansker

- har utfordringer med å komme inn i leken eller i samtaler
- kan føle seg utenfor, vet ikke helt hvordan de skal bli kjent eller få være med
- kan ha vansker med å forstå andres intensjoner og signaler, faller utenfor, blir ikke inkludert
- opplever ofte mobbing og stigmatisering

Rigiditet

- kan ofte ha andre interesser enn jevnaldrende
- kan være "sta" eller "påståelig", har utfordringer med å ta andres perspektiv eller å godta at det kan finnes andre oppfatninger
- kan virke formelle i språket og framstå veslevoksne eller "nerdete"
- kan være opptatt av å følge regler til punkt og prikke

Hva er autisme?

Sensoriske vansker

Nesten alle med autisme opplever flere sensoriske annerledesheter. Mange er overfølsomme for ulike sanseinntrykk, og gjerne underfølsomme for andre. De fleste har også vansker med å filtrere sanseinntrykk, noe som betyr at de tar inn alle sensoriske impulser like sterkt og deretter selv må forsøke å konsentrere seg om de inntrykkene som er viktige i situasjonen. (Eks. å høre lærerens stemme, selv om man også hører lyden fra ventilasjonsanlegget, bilene utenfor, skraping med stoler og hosting fra en medelev.) Du kan lære mer om dette ved å ta [dette gratiskurset!](#)

Kommunikasjon

Som nevnt kan språkfunksjonene variere fra tipp topp til totalt manglende taleferdigheter. Men selv de som snakker som en foss har ofte et problem med å kommunisere! Kommunikasjon er mer enn å beherske et språkverktøy, det er også å kunne formidle slik at folk forstår og å forstå det folk formidler. Og det er ofte her autistiske mennesker sliter. For å klare dette må man ha en viss innsikt i andres tenkning, og det er jo akkurat det som er det vanskelige!

KONSEKVENSER I HVERDAGEN

Konsekvensene av disse utfordringene kan være store, dersom vedkommende diagnostiseres sent og/eller får for dårlig eller for lite støtte. Mange autister har et veldig høyt stressnivå og opplever daglige sammenbrudd på grunn av dette.

Hendelser som andre kan synes er bagatellmessige, kan framstå som uoverkommelige, når man er så utkjørt og stresset som en autistisk person kan bli uten den riktige hjelpen.

Av den grunn er det mange som faller ut av samfunnet, de fikser ikke skole, de klarer ikke å jobbe, de behersker ikke vanlige daglige gjøremål og klarer heller ikke å be om hjelp på en slik måte at de blir fanget opp.

MEN - dersom autistiske mennesker blir sett, forstått og støttet kan de ha gode og fullverdige liv, bli verdsatte medlemmer av samfunnet og gi viktige bidrag til menneskeheten! Derfor er det så viktig å komme så tidlig på banen som mulig og ikke gi opp!!!

BEHOV FOR STØTTE

Avhengig av hvor store disse utfordringene er for den enkelte, vil det kunne ha mye å si for hvordan vedkommende fungerer i hverdagen og for hva slags hjelp han eller hun har behov for.

Vanlige hjelpebehov er:

- praktisk og pedagogisk tilrettelegging i barnehage, skole og på arbeidsplass (eks. ulike hjelpemidler for skjerming for lyder etc., tilbud om eget kontor/rom, konkretiseringer av beskjeder og regler, unntak fra krav og regler, unntak fra aktiviteter)
- forståelse og kunnskap i omgivelsene (familie, barnehage, skole, arbeidsplass og ev. behandlere)
- unntak fra sosiale krav og tidspress
- sensoriske hjelpemidler
- hjelp til organisering, planlegging og gjennomføring

Mange kan ha glede av BPA ordning (Brukerstyrt Personlig Assistent) for å kunne leve selvstendig og ha en likeverdig hverdag.

Men det aller viktigste er nok at;

***Nærpersoner forstår,
godtar og støtter
fordomsfritt og
betingelsesløst!***

Hva er autisme?

En brosjyre fra SPISS

